

Кокоша А.В.

магістрант факультету соціальної та психологічної освіти

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

Науковий керівник: **Коляда Н.М.**

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ «ФОРУМ ТЕАТР» У ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА

Сучасні дослідження в галузі вищої освіти, дають можливість для аналізу інноваційних форм і методів навчання майбутніх соціальних працівників в умовах вищої школи. Фахівці соціальної сфери повинні бути готовими здійснювати свою професійну діяльність на засадах компетентнісного підходу. Отримані за період навчання теоретичні знання, уміння і навички, мають бути максимально наближеними до організації їх практичної діяльності. Особливе місце у вирішенні проблем якості підготовки соціальних працівників займають інноваційні процеси, які в сучасних умовах стають могутнім фактором розвитку і відповідають запитам українського суспільства [2, с. 124].

На часі актуальним є поєднання теорії та практики для формування професійної компетентності майбутнього соціального працівника. Таке поєднання неможливе без використання різних форм роботи, яке, крім навчання та практики, здійснюється в умовах діяльності Студентського наукового товариства (СНТ). У діяльності СНТ використовуються різні прийоми і техніки роботи зі студентською молоддю. Особливої уваги серед видів роботи соціально-психологічного спрямування, які використовують учасники СНТ є форум-театр.

Особливості застосування форум-театру як інтерактивної форми профілактики соціальних проблем досліджує І. Захарченко, С. Котова-Олійник, Р. Новгородський, Д. Сорокін [1]. Як свідчить аналіз джерел, визначена проблема не досліджувалась в умовах професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у ВНЗ, що свідчить про низький ступінь вивчення [2, с. 124].

У навчальному процесі ВНЗ не є поширеним використання техніки форум-театру для підготовки соціальних працівників. Проте, у пункті 3 розділу VIII наказу Міністерства соціальної політики України № 912 від 10.09.2015 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики» зазначається, що однією із форм надання послуги соціальної профілактики є форум-театр [4]. Згідно нових вимог використання інтерактивних технологій у практиці соціальних працівників у ВНЗ, які готують випускників спеціальності «соціальна робота», повинні впроваджуватись відповідні навчальні курси для оволодіння ними необхідними теоретичними та практичними знаннями та уміннями.

Форум-театр – це методика інтерактивної роботи серед різних прошарків суспільства, яка є одним із важливих елементів упровадження театру в життя, спрямована на альтернативне вирішення соціальних проблем, пошуку шляхів виходу зі складної життєвої ситуації, у процесі якої глядачі набувають досвіду активного вияву особистої ініціативою [3].

Суть методики форуму-театру – це пошук в рамках запропонованого спектаклю разом з учасниками шляхів вирішення проблеми або виходу із складної життєвої ситуації. Головна мета форуму-театру – надання інформації й отримання навичок виходу з існуючої проблеми певною людиною з використанням досвіду інших людей і з підключенням можливостей власного емоційного інтелекту [3].

Техніка форум-театру може бути застосована в різних ситуаціях з різною метою, також в роботі з групами впливових осіб – людей, які в своїй повсякденній роботі з пригнобленими повинні допомагати їм у вирішенні

проблем. Це працівники сфери освіти, правоохоронних органів, медики, соціальні працівники, держслужбовці.

Цільові групи, з якими працює форум-театр, включають осіб, які потрапили в складну ситуацію і страждають від різних форм насильства або власної залежності; ВІЛ-інфіковані, наркозалежні, жертви торгівлі людьми або сексуальною експлуатації; звичайних членів суспільства, які можуть опинитися в складних життєвих ситуаціях через необізнаність і в яких не вистачає інформації або власного досвіду для запобігання виникненню проблеми; підлітки з проблемних сімей, вихованці дитячих будинків, ув'язнені колоній; не менш важливою є робота із впливовими особами, які повинні поліпшити ситуацію в суспільстві шляхом проведення превентивних заходів і надання допомоги людям, які страждають від пригноблення; соціальні працівники, медики, правоохоронці, члени неурядових організацій.

Форум-театр – методика, ще мало поширена в Україні, хоча вона давно і ефективно використовується в половині країн світу як засіб зробити суспільство щасливішим; як спосіб відкриття самого себе і інших, визначення і висловлювання бажань; як засіб змінити обставини, які заподіюють нещастя і біль, і засіб посилення того, що приносить світ. Методика полягає в тому, що спеціально підготовлений модератор (ведучий – людина, що відповідає за дотримання встановлених норм поведінки) разом з групою непрофесійних акторів, використовуючи різні техніки, готує коротке представлення про певну проблему [5].

Переваги методу: учасники самостійно визначаються зі своїм ставленням та поведінкою щодо проблеми; відбувається емоційне залучення учасників до проблеми; відбувається спільне вирішення поставленої конкретної типової проблемної ситуації з урахуванням особистого досвіду учасників; спеціалісти, що володіють проблематикою, керують процесом упровадження методики. Це необхідно для того, щоб інформація, передана під час форум-театру, була правдивою та достовірною; до процесу залучається максимальна кількість учасників.

Недоліки методу: тривалий час проведення та підготовки (вибір теми, цільової аудиторії, розробка сценарію, підбір учасників, репетиція); необхідність спеціальної підготовки учасників-акторів за наперед спланованим сюжетом; можлива відмова від участі глядачів; можливе неадекватне вирішення ситуації глядачами.

Форум-театри можуть бути рекомендовані не тільки для підготовки фахівців соціальної сфери до професійної практики, а й для учнівської та студентської молоді, для представників засобів масової інформації тощо [6].

Одним із найважливіших видів роботи студентів з технікою «форум театр» в межах СНТ є розробка сценаріїв міні-вистав групами та підготовка їх до показу на відповідних заходах. Перед ними стоять певні завдання та шляхи їх розв'язання, наприклад: попередження потрапляння людини в проблемні ситуації та моделювання можливих шляхів виходу із цієї ситуації через надання їй інформації та набуття навичок вирішення проблеми, з використанням досвіду інших людей і з підключенням можливостей власного емоційного інтелекту. Завдання такого творчо-аналітичного характеру надзвичайно активізують студентів, сприяють розвитку їх професійних компетентностей, стають поштовхом до написання власних творів та їх інсценізації.

На основі аналізу науково-методичної літератури та практичного досвіду можна стверджувати про необхідність підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи до використання техніки форум-театру. Це стимулює майбутніх соціальних працівників до самоосвіти, до розширення соціально-педагогічних знань та вмінь через інші форми підвищення професійної майстерності.

Отже, така форма роботи з молоддю, як форум-театр, стимулює до інтенсивної творчої праці, вміння бачити соціальний світ не тільки крізь призму теоретичних положень, але й в контексті живої реальності. Ефективність форум-театру в роботі зі студентами у вирішенні соціальних проблем очевидна: молодій людині надається можливість перевірити теорію на практиці, активізувати свої здібності, творчо мислити. З іншого боку, практична ситуація

викликає інтерес до процесу інсценізації, оскільки стає зрозуміло, яких теоретичних знань не вистачаю для вирішення проблеми.

Зважаючи на таку цінність форум-театру в роботі зі студентами для формування професійного бачення вирішення соціальних проблем, подальшого вивчення потребують питання дослідження умов організації форум-театру, розробки бази відповідних сценаріїв для роботи як зі студентами так і з проблемними групами клієнтів соціальної роботи. Отже, всі положення, наведені вище, аргументовані формами та методами роботи СНТ, зокрема техніка форум-театру, яка при активній студентській позиції та науковій спрямованості є ефективною у набутті професійної компетентності в умовах діяльності СНТ та дозволить розширити сферу професійних інтересів майбутніх соціальних працівників.

Список літератури:

1. Захарченко І. Форум-театр – нове слово у соціальній роботі / І. Захарченко // Вісник програм шкільних обмінів. – 2006. – № 26. – С. 14–20.
2. Качалова В. Реалізація принципів партнерської взаємодії в студентському форумі-театрі / В. Качалова // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – 2016. – С. 124–127.
3. Міжнародна Школа Рівних Можливостей «Що таке форум-театр» [Електронний ресурс] // www.forum.gender-ua.org.
4. Наказ №912 «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1155-15/page2/print#n13>
5. Пюра О. Особливості застосування технології вуличного соціального театру у мобільній соціальній роботі / О. Пюра // Молодий вчений. – 2016. – С. 134–138.
6. Форум-театр [Електронний ресурс] / Режим доступу <http://forum.gender-ua.org/fotogallery-ua.html>